

УДК 343.37(53)

Хайдер Хатхут, аспірантОдеського національного університету імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ В АРАБСЬКИХ МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇНАХ

В статті аналізуються складні питання визначення та класифікації економічних злочинів в арабських мусульманських країнах.

Ключові слова: економічні злочини, родовий об'єкт, видовий об'єкт, шкода від злочинів, класифікація злочинів.

Зміни, які відбуваються в мусульманських арабських країнах, потребують прискіпливої уваги до усіх складних соціальних процесів, які зараз проходять, в тому числі і злочинних проявів. Серед загальної картини злочинів в цих країнах особливу увагу привертають до себе економічні злочини, які за багатьма ознаками є одним з найнебезпечніших негативних явищ для усіх цих країн. В цілому, це відбувається завдяки тому, що економічні злочини створюють значну перешкоду для реального соціально-економічного розвитку усіх країн та рівня життя їх громадян. Наприклад, ООН інформує, що економічні злочини в арабських країнах складають 63,3 відсотка загальної кількості злочинів, з яких: 51,1 відсотка — злочини проти споживачів, 13,3 відсотка — злочини проти власності; 2,3 відсотка — вимагання [1], що підкреслює реальність такого негативного впливу. Досвід з цього приводу керівництва крупних державних та приватних підприємницьких компаній показав, що за загальним розрахунком приблизно третина таких установ «відчувала» наслідки від таких злочинів. Питому вагу таких злочинів складають привласнення фінансових активів, бухгалтерське шахрайство, кіберзлочинність, «традиційні» корупційні прояви і т. і. Половина цих респондентів повідомили, що зазнавали шкоди від таких злочинів в межах від 100 000 до 5 млн. доларів, а 14 відсотків респондентів зазнали матеріальної шкоди, яка перевищила 5 млн. доларів.

На нашу думку, це відбувається завдяки низці причин. По-перше, як вже вказувалось, в арабських країнах переживають зараз складні часи соціальних зворушень, які самі по собі «спроможні» створити будь які складнощі. По-друге, і на це теж потрібно звернути увагу, кримінальні кодекси, які діють в цих країнах, були прийняті в середині минулого століття і, в певній мірі, можуть «не встигати» за сучасними процесами розвитку економіки, глобалізації господарських процесів. До цього потрібно додати, що більшість з таких країн прийняла у свій час французьку модель кримінального законодавства. Але, і на це зараз звертають особливу увагу фахівці, «механічне» введення французької кримінальної доктрини, без урахування загальної французької моделі соціального розвитку, привела до певних проблем в кримінальному законодавстві цих країн, багато в чому саме у відповідальності за економічні злочини [2, 442]. Багато в чому це насамперед пов'язано з прогалинами в кримінальному законодавстві, плутанині в правових поняттях та неефективності практичної діяльності.

Тому, з нашої точки зору, потрібно спробувати більш чітко визначитися з поняттям та ознаками економічних злочинів, які можливо вважати сьогодні найбільш адаптованими до правових систем арабських мусульманських країн, більш чітко упорядкувати такі кримінально-правові норми. Це стосується і проблем економіч-

мо в основу такої класифікації. Найбільш вдалим, хоча з певними зауваженнями, вважаємо критерій — об'єкт злочину. Враховуючи, що французька кримінально-правова доктрина та кримінальне законодавство арабських країн не використовує склад злочину у якості єдиної підстави кримінальної відповідальності, як це закріплено в ч.1 ст.1 Кримінального кодексу України, то поняття об'єкту в такій ситуації має умовний характер при використанні. Але, на нашу думку, така умовність в його застосуванні не повинна впливати на можливість його використання при проведенні наукових досліджень.

Звернемо увагу на одне важливе положення, яке має своє закріплення в українській кримінально-правовій теорії. Так, на думку фахівців, до економічних злочинів в українському кримінальному праві потрібно віднести злочини проти власності (розділ 6 Особливої частини Кримінального кодексу України) та злочини в сфері господарської діяльності (розділ 7 Особливої частини Кримінального кодексу України). Але таке їх об'єднання залишає у кожній з цих груп свій родовий об'єкт, що спрощує, в необхідних випадках, їх розмежування [3, 103–116].

Потрібно сказати, що арабське мусульманське право не знає, як вже вказувалось, поняття об'єкту злочину, але класифікації, які знаходять своє відображення в законодавстві таких країн, використовують для цього саме групи суспільних відносин, які охороняє кримінальний закон і які мають свої відмінності. В зв'язку з цим, з нашої точки зору, найбільш обгрунтованою виглядає класифікація, згідно з якою економічні злочини, відповідальність за які передбачена в кримінальному законодавстві арабських мусульманських країн, розділяють на наступні групи:

- злочини проти власності;
- злочини, які пов'язанні з обманом. Потрібно спеціально підкреслити, що мова в даному випадку йде про шахрайство. В усякому разі і в Україні, серед господарських злочинів, є багато таких, які вчиняються за допомогою обману;
- злочини, пов'язанні з проявами монополізму та порушенням умов економічної конкуренції;
- злочини в сфері фінансової діяльності. Причому потрібно сказати, що спочатку такі дії розглядалися як порушення приватних інтересів, і такі питання потрібно вирішувати при здійсненні цивільного (приватного) судочинства. Але потім держави поступово зрозуміли, що порушення функціонування банківської системи не тільки причиняє шкоду конкретному приватному інтересу, а й порушує вирішення багатьох державних питань і тому більш необхідним виглядає застосування можливостей публічно-правових галузей законодавства, в тому числі і кримінального права;
- злочини, які порушують права споживачів.

Якщо спробувати встановити, які злочини в останній час є найбільш розповсюдженими в економіці, то такими є сукупність діянь, які пов'язанні з вчинення обману. Причому, як вже вказувалось, обман може виступати не тільки як спосіб безпосереднього вилучення чужого майна, а й як спосіб втручання в нормальне здійснення господарських операцій, коли наслідки від таких діянь можуть не мати вигляду безпосереднього вилучення.

Запровадження такої класифікації надасть можливість, з нашої точки зору, більш детально придивитися до ознак, що надають змогу виділити такі групи і, отже, виявити ознаки, які є спорідними для таких груп, що надає змогу саме на них звертати увагу при виявленні та кваліфікації відповідних груп злочинів.

З нашої точки зору, заслуговує більш детального аналізу і фігура особи, яка вчиняє такі злочини. Традиційно таких суб'єктів називають «блокомірцевими», тобто вони вчиняють відповідні, в нашому випадку, економічні злочини, в першу чергу, завдяки тим службовим (чиновницьким) обов'язкам, які на них покладені. І з цим можливо погодитися. Але тут не все так однозначно. Відомо, що серед цих суб'єктів є особи, що мають різні напрямки здійснення таких дій, різні можливості

Хайдер Хатхум, аспирант

Одесского национального университета имени И. И. Мечникова
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ КЛАССИФИКАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ В АРАБСКИХ МУСУЛЬМАНСКИХ СТРАНАХ

РЕЗЮМЕ

В статье исследуются проблемы взаимосвязи сложных процессов, которые происходят в арабских мусульманских странах, в том числе существования экономических преступлений. Анализируется вред, который причиняется общественным отношениям в экономике, и ущерб от экономических преступлений. Проводится классификация экономических преступлений.

Ключевые слова: экономические преступления, родовый объект, видовой объект, ущерб от экономических преступлений, классификация преступлений.